

Egyenlő Bánásmód Hatóság
Hírlevél
2012. október-november

Takács Balázs: Utcai segítség (részlet)

TÁMOP-5.5.5/08/1 A diszkrimináció elleni küzdelem – a társadalmi szemléletformálás és hatósági munka erősítése

Tartalom

„Az élet célja a cselekvés”	3
<i>Interjú Vincze Zoltán a Kerékbe törve dokumentumfilm nívódíjas rendezőjével</i>	
Mozgáskorlátozott utast diszkriminált a MÁV-START Zrt.	9
<i>A társaság nem biztosította az utazó szolgáltatáshoz történő akadálymentes hozzáférést</i>	
Rokkantsági felülvizsgálaton hátrányosan különböztették meg a látássérültet	11
<i>A szakigazgatási szerv nem engedélyezte segítő, kísérő személy jelenlétét</i>	
„Panaszbedványok alapján folytatunk vizsgálatot”	13
<i>Interjú Dr. Gregor Katalinnal, az EBH Hatósági és Jogi főosztályának vezetőjével a kérelmek befogadhatóságának gyakorlatáról</i>	
Majd holnap	17
<i>Kecskés Boglárka– az EBH Fiatalok a diszkrimináció ellen című ifjúsági akciója irodalmi kategóriájának díjazottja - budapesti középiskolás novellarészlete</i>	

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság hírlevele • 2012. október-november

Szerkesztette: Fris E. Kata

Címlap grafika: Takács Balázs

Az alkotás a Fiatalok a diszkrimináció ellen című egr ifjúsági akcióra 2011-ben benyújtott pályamunka.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszachenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

„Az élet célja a cselekvés”

Interjú Vincze Zoltánnal, a Kerékbe törve dokumentumfilm nivódíjas rendezőjével

Fotó: [bbc.org](https://www.bbc.org)

Képeink illusztrációk

2012 augusztusában egy nyári egyetemen találkoztunk először. Karizmatikus egyéniségével, határozott stílusával rögvest maga köré gyűjtötte az embereket. Miközben az egyik teremben *Kerékbe törve* című dokumentumfilmjét vetítették, ő az udvaron a mozgássérültek magyarországi helyzetéről beszélt kritikusan. Többek között arról is, hogy a fogyatékos emberek nincsenek integrálva a műsorfolyamokba, a magyar médiafogyasztók számára továbbra is „láthatatlanok”, vagyis a médiaszolgáltatók gyakorlata mit sem változott az évek alatt. Ekkor határoztuk el, hogy felkérjük előadónak a hatóság következő rendezvényére: ossza meg tapasztalatait az egyenlő bánásmód érvényesülését bemutató *Esélyegyenlőség, sokszínű stratégiák* című 8. workshopunkon. A győri tanácskozást követően beszélgettünk.

Az egyeztetéseink, találkozásunk alkalomával egy külön világba csöppentem. A rendező által teremtett mesevilágba, amelyben hol egy erdélyi lagzi, hol a szebeni cigánykirály hatemeletes palotája

elevenedett meg előttem, majd egy ugrással balett táncosok között voltam, színházi előadáson ültem. De aztán egy szempillantás alatt a szürke valóságban voltam ismét, hirtelen fékezett a villamos, álltunk a délutáni csúcsforgalomban. A mindennapokban az akadálymentesítés hiánya miatt több ezer ember élete halad nehezen előre. Vincze Zoltán 2001-ben baleset következtében vált mozgáskorlátozottá. Ő is, akárcsak sors társainak 90%-a, távol van az öregkortól, többnyire aktív életet él, lételeme a mozgás. A tény, hogy sérültté váltak, egy folyamat kezdete, amelynek számos következménye van életfunkcióik, társas kapcsolataik, szocializációjuk, önrendelkezésük szempontjából. *Kerékbe törve* című munkája gerincsérült fiatalok életét mutatja be.

Mit tartasz a legfontosabb feladatnak?

Mi kizárólag az akadálymentesítésről szóló törvény betartatását kérjük. Már 20 éve meg van, de nincs teljesítve, ezenkívül a szükséges kontroll és monitoring sincs jelen. Ha a jogainkról van szó, akad rá ember, ha hírt kell adni a történeteinkről, arra is, de abban a pillanatban, ami-

kor tenni kellene valamit, akkor hirtelen mindenki eltűnik. Nincs szükségünk arra, hogy rólunk „kiabáljanak” vagy a megszeretésünk mellett kampányoljanak a magukat szószólóinknak kijelölő emberek.

A tájékoztató és figyelemfelhívó kampányokkal sem értesz egyet?

Lehet ezer kampány, ha az semmiféle érdembeli változást nem hoz. Nemrég azzal keresett meg egy politikai párt, hogy mit szólnék, ha 20-30 fiatal kerekes székbe ülne és a város különböző pontjain versenyezne. Azt gondolom, attól, mert valaki beül a székbe, még a tíz százalékát sem tudja átélni annak, amit egy gerincsérült nap mint nap megtapasztal. Egy nyaktól lefelé megbénult embert hogy tudnának utánozni? Azt javasoltam, hogy 20-30 fiatal két vödörrel a kezében menjen végig a Rákóczi úton és akadálymentesítse azt. Még olcsóbb is lenne, mint egy nagy kampány. A konkrét tettekkel régi népszokásaink közül a kalákát támaszthatnánk fel. Összefogni és tenni a másikért gyönyörű lenne.

Fotó: carrentals

A magyarországi akadálymentesítési folyamat részben az adatok elégtelensége miatt feneklett meg a 2010-es évekre és azóta sincs tiszta képünk róla.

A Mariahilfer Strassén kerekes székesek tucatjával találkozhat az ember. De említhetném például Lengyelországot is, Zakopane, Varsó és sorolhatnám még a városokat, teljesen akadálymentesítettek. Ezzel szemben itthon a körúton minden üzletbe egy lépcsőfok megmászásával lehet csak bejutni. Kedves dolog, hogy a gyógyszertár úgy oldja meg ezt a problémát, hogy a patikus kijön az utcára hozzánk. De kérem szépen, biztos, hogy én

ott akarom elmondani, hogy mit szeretnék vásárolni? Aztán a kórházak nagy hányada nincs akadálymentesítve. És amíg azt mondja az önkormányzat, hogy minek akadálymentesítem az utcákat, ha elviszem az ebédet a nyugdíjasoknak, addig nem érzem, hogy kifelé kéne ujjal mutatni. A ma képviselői most még nem gondolnak bele, hogy hetvenévesen ők sem fognak suhanni a Blaha lépcsőin. De nézzük az egészet más szempontból: az első kerekes székes rögbicsapat 2008-ban alakult meg itthon, ehhez képest Lengyelországban öt éve 16 csapatos bajnokság van. Ott az emberek munka mellett sportolnak. Nálunk munka helyett, de így is minden második edzés elmarad, mert a csapattagok képtelenek eljutni A-ból B-be. Nincsenek autóik és nincs, aki elhozza őket. Itthon a fogyatékosok nagy része segélyből él és nem csinál semmit.

Azt üzeni minden feléd: Így jártál! Kiestél a játékból.

Ez nagyon szomorú és melleleg nagyon sokba kerül az államnak.

Élni, létezni és embernek tekinteni magad - külföldön ezt tanítják. Ausztriában egy gerincsérültnek alsó hangon egy év – naponta reggel 8-tól délután 5-ig tartó – testi-lelki rehabilitációt segítő programokkal megtervezett terápiát ír elő az állam. Meg kell tanulni családi kapcsolatokat fenntartani, meg kell tanulni szeretkezni is, az osztrák rehabilitációs intézetekben minden hétfőgén más-más veheti igénybe a betegek közül a családok számára kialakított szobákat. Magyarországon a gerincsérültek szexualitással kapcsolatos kérdésekben kihez fordulhatnak? Egyetlen szakember van, dr. Fejes András klinikai szakpszichológus és pszichoterapeuta, egy világszerte megbecsült ember, de ő sosem dolgozott a magyar egészségügyben.* Idehaza az egy év helyett a rehabilitáció minimálisan három hónap, jó esetben napi fél óra tornával.

A betegek nagy része pszichológust sem lát. Mindenki a fogyatékosok jogairól papol és elvár valamit, pedig sem lelkiileg, sem fizikailag nem rehabilitál az állam. Évente 250 új sérülttel bővül a mozgáskorlátozottak száma.

* Testi sérültek szexualitása, MEOSZ, 2000; http://www.meoszinfo.hu/index_09_03.php.

Ebből 30-40 főnek a fiatal kora miatt tanulnia kéne. Lehet körülöttük tanárokat látni? Visszamennek utána tanulni? Nem, mert nincs akadálymentesítve az iskola. Ha dolgozott az illető, akkor lesz utána munkahelye? Legtöbb esetben nem, mert nem várja vissza a cége, pedig a munkaadók több mint fele ülőmunkát kínál.

Lehetőség van átképzésekre.

TÁMOP-programok vannak, több ezren jártak ennek keretében ilyen-olyan tanfolyamokra, de szinte senkinek sem lett ezt követően sem munkahelye. Vannak olyan emberek, akik 4-5 képzésen is részt vettek, aztán álláskeresőskor a cégek nyugtázzák, hogy jó ez vagy az a végzettség, csak nekik épp nem erre van szükségük. Ugyanakkor csak a fővárosban mintegy 3000 munkahely van, amire nincs jelentkező. Több száz millió forint szállt el a szélben hasznavehetetlen képzések megvalósításával. Ilyen volt például az *akadálymentesítési tanácsadó* képzés. Érthetetlen, hogy ezt miért indították, hiszen erre van szakma (rehabilitációs szakmérnök) és van egy törvény is, ami-ben mindent lefektettek. A megoldásokról kell beszélni.

Szerinted hogyan lehet a magyar mozgássérülteket visszahozni a társadalom adófizetői közé?

A segélyekkel a személy helyett az állapotot támogatják. A megvalósuláshoz az kell, hogy valaki felismerje, sorba rakja a teendőket. Azt mondom, hogy ne az alapítványokat, hanem a cégeket támogassuk az oktatás területén. Ők tudják, hogy mire van szükségük, ezért képezzék ki őket a leendő munkaerőiket. Eddig még nem valósult meg ez az ötlet, pedig alapvető lenne, hogy mindenki, aki teheti, dolgozzon, fizessen adót, éljen, szórakozzon. Az államnak ehhez kéne megadnia az esélyt, azt közvetítve, hogy *ember vagy, így jártál, de ez és ez kell ahhoz, hogy újra aktív lehess*. Ezzel szemben, ha lesérülsz, azt üzeni feléd minden: *Így jártál! Kiestél a játékból*.

Kerékbe törve

(színes, magyar dokumentumfilm, 73 perc, 2007.)

A kritikai hangvételű alkotás gerinc sérült fiatalok életét mutatja be: Encsit, aki egy baleset következtében nyaktól lefelé lebénult, és Zsoltot, aki munkája elvesztése után lett sikeres gerelyhajító, immár paralimpikon. A lehető legbensőbb módon próbálja szemléltetni azt az állapotot, amikor a térbeli, szociális, érzelmi koordináták – amelyek sokszor nem is tudatosulva határozzák meg mindannyiunk életét – egyszer csak megkérdőjeleződnek, eltűnnek, újra értelmezendővé válnak.

Az alkotásról a premiért követően (2007. október 18.) hírtérkéző információ a médiában nem jelent meg, amely jól bizonyítja, hogy a napi adáskészítők ebben a témában felkészületlenek.

A film a bemutatót követően útra kelt, a rendező azóta középiskolákban, egyetemeken mutatja be.

VINCZE ZOLTÁN 1989-ben diplomázott a szegedi – az akkor még - József Attila Tudományegyetem kulturális antropológia szakán, és ugyanebben az évben végzett az MTV adásrendező szakán is. Ösztöndíjasként két évet töltött San Franciscóban egy adásrendezői kurzuson. 1983-tól a Magyar Televízióban, valamint a Vígszínházban Gothár Péter mellett rendező-asszisztens. 1986-tól kezdve rendszeresen járja Erdélyt, Bulgáriát, Szerbiát, ahol a cigányság, a csángók és mócok hagyományait és kulturális tradícióit kutatva kerül közel az adott csoporthoz, hogy a közösségekbe való beilleszkedése és önmaga elfogadtatása után filmre vihesse a történeteiket.

A 90-es évektől a Pesty Fekete Doboz munkatársa, a Patrin című műsor rendezője, közben néprajzi filmeket forgat a Duna Tv-nek, színházi közvetítéseket készít és az MTV Könnyűzenei Osztályán rendező. Az MTVA külsős médiaszakértője, tánc-filmeket, színházi közvetítéseket és zenei klipeket (pl. Republic) is rendez.

Fontosabb filmjei

A professzor (Radovan boszniai szerb vezér portréja), **A bomlás virágai** (az orosz börtönvilág), **Átjárások** (széki lakodalom), „C” osztály (szatmári cigány oktatás), **Gáborok** (erdélyi gábor cigányok), **Visai menyegző** (klasszikus erdélyi lakodalom), **Széki tempó** (néprajzi film Székről), **A gladiátor** (egy utcai harcos portréja), **Egy hét a Fonóban, Naplegenda, A szebeni cigány király, Forog az élet kereke** (egy év Erdélyben)

1996-ban *A bomlás virágai* című filmje a braziliai filmfesztivál különdíjasa. 1998-ban munkáját a szakma nívódíjával ismerik el, 1999-ben pedig *A libatépők* című alkotásáért tolerancia-díjjal tüntetik ki.

A sérült emberek hazai média-reprezentációja elégtelen és egysíkú

Fotó: SHM

A médiának fontos szerepe van abban, hogy a médiafogyasztók mennyire vannak tisztában egy társadalom sokszínűségével, valamint mennyiben válnak fogékonnyá az egyes társadalmi csoportok problémái iránt.

A sokszínűség bemutatását a médiatörvény is előírja. A Médiatanács 2010-es megalakulásakor kétszer is behívtak ezzel kapcsolatban egyeztetésre. A grémium már akkor közhírré tette, hogy a fogyatékos emberek érdekeinek integráltan kell megjelennie a médiában, és a számunkra fontos információkat nem csak az állítólag nekünk szóló speciális, hanem az általános műsorokban is közzé kell tenniük a médiaszolgáltatóknak. Majd semmi sem történt. Azóta sem.

2012 januárjában az EBH 4. workshop-ján a NMHH Műsorfigyelő- és elemző Főosztályának előadásából is kiderült, hogy a fogyatékosok a magyar médiafogyasztó számára továbbra is „láthatatlanok”. A hazai hír- és tájékoztató jellegű programokban a különböző társadalmi, gazdasági, nemzeti és etnikai kisebbségek, a fogyatékos személyek,

a határon túli magyarok és a bevándorlók megjelenésének mikéntjét vizsgáló felmérés kimondta: 2011-ben a fogyatékos személyek médiamegjelenése összességében 0,1% volt, s ebből a testi fogyatékosok szerepeltek legtöbbit a műsorokban.

Így van, leggyakrabban a balesetekről, természeti katasztrófákról szóló tudósításokban, valamint a kormány tevékenységét ismertető anyagokban szerepeltünk, például a Suzuki témában (*lásd keretes írásunkat*). És ne feledjük, műsortípus szempontjából a szociális ügyeket tárgyaló híradásokban vagyunk leginkább jelen. A magyar televíziózásban nincs semmiféle integráció. Érthetetlen, hogy a Médiatanács azt hangoztatja, a Közzolgálati Kódex megalkotásának az a célja, hogy fejlődjön a médiaszolgáltatók gyakorlata, közben meg nem tesz semmit.

A kódex alapvető elvei között részletesen megjelennek a fogyatékos személyekkel kapcsolatos műsorkészítési elvek.

Mindaz, ami a Közzolgálati Kódexbe bekerült, elvek, amikről én is beszéltem. De mint említettem, semmi sem történt a megvalósításukkal kapcsolatban! A legfontosabb az lenne, hogy a téma – akár tévéről, akár rádióról van szó – integrálva legyen a műsorfolyamba. A legfontosabb az ember által elért produktum és nem az adott ember állapota. A médiából úgy tűnik, hogy a társadalomban két féle típus van: ti és mi, az úgynevezett fogyatékosok. De ezen kívül kihagy mindenki mást, pedig nagyon sok más típusú betegség is tömegével van jelen az országban. Ezekről azonban semmit sem hallani.

Mire gondolsz?

Magyarországon több cukorbeteg van, mint a fogyatékosok összesen. Miért van ez és miért nem beszélünk róla? Miért nincs megelőzés? Az új gyógyszerkutatásokról miért nincsenek hírek? Helyette beszélnek egy mondvacsinált célcsoportról valakikhez. Nem tudom, hogy kikhez, mert nem értem ezeket a műsorokat. Megnéztem több *Esély* és *Akadálytalanul* adást is, de kikérem magamnak. Mi ezeknek az üzenetük? Szeresd meg a fogyatékos. Ez alapján követelem a melegek, az AIDS-esek, a rákosok és a fel nem sorolt betegségekben szenvedők félóráját is.

Suzuki a mi autónk?

Nem fér bele a kerekesszékek

Fotó: yil

Képünk illusztráció

Örülnek a mozgáskorlátozottak, mert az eddiginél háromszor kedvezőbb áron, személyenként 900 ezer forint támogatást elnyerve juthatnak új autóhoz. Hasonlóképpen kedvezményre – személyenként 600 ezer forint – számíthatnak, ha 4 évesnél nem idősebb használt kocsit vásárlása mellett döntenek.

Azonban a kedvezményes vásárlásra és rokkantkocsinak a Suzuki Swift 1.2 GLX az egyetlen kijelölt típus, ami nem minősíthető akadálymentesített gépkocsinak. Továbbá míg korábban a mozgáskorlátozottak bármely autókerekedőhöz mehettek, most az országban csupán nyolc helyet jelöltek ki számukra. Csak a Széchenyi Bank intézi a rokkantkocsivá átalakítható Suzuki vásárlását.

Kipróbálta a suzukis rokkantkocsit a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) Heine Medin szekciója. A kerekesszékesek tesztelését Paulov Endre filmre is vette. A www.meoszinfo.hu/film/arch_15.htm linken alatt megnézhető tudósításon jól látható, hogy a kicsi autó csomagtartójába nem fér bele a kerekesszék. De az utastérben is kínlódással lehet elhelyezni, és így négy helyett legfeljebb egy személy autózhat a mozgáskorlátozottal.

Hegedűs Lajos, a MEOSZ elnöke szerint az állami támogatás és a flottakedvezmény miatt az amúgy 3,4 millió forintos autót 1,6 millióért kellenek megkapniuk a mozgáskorlátozottaknak. De a kialakított kedvezőtlen rendszer arra kötelezi az igénylőt, hogy hitelszerződést kössön, amelynek következtében a 12–14 százalékos hitel 28 százalékosá válik, és az 1,8 millió forint kedvezményből 1,2 millió a Széchenyi Banknál landol. A www.meoszinfo.hu-n azt is elmondta, hogy a kijelölt gépkocsitípus nem automata, így súlyosan sérültek számára nem alkalmas rokkantkocsinak.

Forrás: www.delmagyar.hu/szeged_hirek/mozgaskorlatozottak_a_suzuki_a_mi_autonk_-_nem_fer_bele_a_kerekesszek_/2256648

Milyen az integrált műsorstruktúra?

A Magyar Rádió műsorstruktúrája négy éve teljes átalakuláson ment át, ekkor felkérték a Kossuth rádióba szakértőnek és szerkesztőnek. A feladat az volt és a mai napig ugyanaz maradt, hogy fogyatékos témákat vigyek be a reggeltől estig jelenlévő műsorsávokba. Ennek eredménye, hogy a havi 4 szegregált megjelenés helyett heti 8-10 integrált lett. Ez a cél mindenhol. Csak fogyatékos témában fel tudok sorolni 80 embert, akik nagyon sokat letettek az asztalra a saját területükön, a festőművésztől, táncostól a mestereinken át a tudományos kutatóig, mind példaértékű emberek. De lehetne olyan műsor is, ami mindenkire szól és csak az újdonságokat, gyógymódokat mutatja be. Egyetlen perc elég, hogy elmondjuk, mi a gerincsérülés, a lúdtalp, az elhízás, a cukorbetegség, az Alzheimer-kór. Tehát fontos tényező, hogy felénk szolgáltatassanak ezek a magazinok. Senki sem beszél hozzánk, mindig csak rólunk beszélnek: „így a fogyatékkal élő, úgy a fogyatékkal élő”. Ez a stratégia nagyon rossz, amíg csak egy homogén tömegként néznek ránk, akik eltérnek a többségtől.

Merjünk élni, merjünk kimozdulni

Fotó: D.A

A 2001-ben bekövetkezett baleset után a kórházból orvosi engedéllyel is kijártál dolgozni. Forgattál, csináltad, amihez értesz.

Akkor én is megkaptam egy kollégától a *Hogyhogy dolgozol? Nem kéne pihenned?* kérdéseket. Erre csak azt tudtam válaszolni: „35 évesen, pihenni? Köszönöm, nem vagyok fáradt”. De ennek a kérdésnek a lényege teljesen általános nézet, ez van a fejekben benne, és ezek a fejek

csinálják a rádiót, a tévét, ők írják az újságokat.

Kerekes székkal közlekedő asszonyt gázoltak halálra; Kerekes székes férfit ütöttek el – mit üzennek ezek a nyomtatásban megjelent címek? Egy mozgássérült csupa szerencsétlenség, hiszen nem elég, hogy kerekes székes volt, még a vonat is elütötte? Vagy *Olyan szép a mosolya, pedig kerekes széken ül*. Ez meg mi? Meglepő, ha boldog tud lenni egy sérült ember? Nap, mint nap kéne, hogy szembesüljön velünk a társadalom. Egy mozgássérült is adófizető és vásárló, szolgáltatásokat igénybe vevő ember, ezért hadd lehessen bárki a pilótától az MTA tudományos munkatársáig. Most nem a Balkánt és a világot járom, de ugyanazt a munkát végzem, mint amit mindig is szerettem.

Mik a legújabb filmterveid?

Egy igaz történeten alapuló rövidfilm. Egy amerikai bankrablóról szól, aki kerekes székesként tört be egy pénzintézetbe. Egy évig folyamatosan készült, edzett, tökéletesítette a technikáját, hogy majd egy kézzel tudja irányítani a kerekes széket, míg a másikkal a fegyvert fogja. Sikerült az akciója, egy zsák pénzzel távozott, és klasszikusan még az ajtót is rázárta az alkalmazottakra. Azonban a mozgássérült parkolóhelyen lévő autója mellé valaki szabálytalanul állt be, így nem tudott beszállni a gépjárművébe és elkapta a rendőrség.

A másik pedig a magyar és egy nyugat-európai kerekes székes rögbicsapatról szóló dokumentumfilm.

Ezen kívül egy iskolásoknak szóló élet-tani, szexuális felvilágosítás témájú animációs film. Egy ilyen alkotás több száz millió forintos költségvetéssel bír, hiszen egy másodpercre 25 filmkocka fér bele, és egy filmkocka megrajzolása több tízezer forintba kerül.

A Hátrányok Dacára Alapítvány egyik alapítójaként a társadalmi szerepvállalás fáradhatatlan résztvevője is vagy!

A civil akadálymentesítés témakörében lassan elkészül a legújabb kezdeményezésünk honlapja: sérült emberek ingyen, önkéntes kísérekkel mehetnek el kulturális előadásokra, koncertekre vagy éppen bulizni. A programok és a segítők is felajánlás útján jönnek. Nyáron a Zorba című balettelőadást 150 fogyatékos nézte meg. Nem csak a vendégeknek, hanem a művészek számára is hatalmas élmény volt.

A port.hu kulturális weboldallal tárgyalunk éppen, bekapcsolódnának a programba. Továbbá 30 zenekar jelezte, hogy koncertjeikre tárt karokkal várják a sérült embereket. Ebbe az akadálymentesítésbe bárki becsatlakozhat, várjuk a jelentkezéseket.

Fotó: - theguardian -

Mozgáskorlátozott utast diszkriminált a MÁV-START Zrt.

A társaság nem biztosította az utazó szolgáltatáshoz történő akadálymentes hozzáférést

Illusztráció: Govenor

Egy kerekesszékkal közlekedő kérelmező azért fordult a hatósághoz, mert megítélése szerint a MÁV-Start Zrt. hátrányosan megkülönböztette azáltal, hogy nem élhetett teljes mértékben a szabad mozgás jogával. Utazási igényét előre kellett jeleznie a 06 40/494949-es telefonszámon, pontosan megjelölve az oda-visszaút időpontját. Mindez egyrésztől többletköltséggel járt a számára, másrészt sok esetben nem tudta, hogy egy-egy elhúzóó orvosi vizsgálat miatt pontosan mikor tud majd hazautazni a kórházból. Továbbá sérelmezte azt is, hogy bár lakóhelyének vasútállomásán van emelőszerkezet, amelynek segítségével feljuthat a vonatra, azonban nincs személyzet, amely üzemeltetné a berendezést.

Az eljárás alá vont MÁV-Start Zrt. azzal védekezett, hogy álláspontja szerint ez ügyben az Egyenlő Bánásmód Hatóságnak (EBH) nincs hatásköre eljárni,

mivel egy 1371/2007/EK Európai Parlament és Tanácsi (EK) rendelet értelmében a kérelmezőéhez hasonló utaspanaszok kivizsgálására a Nemzeti Közlekedési Hatóság a kijelölt szerv.

A panaszos beadványában sérelmezte, hogy a MÁV-Start Zrt. által regisztráció céljából megadott telefonszám nem ingyenes, és a különböző adatok bediktálása mintegy 20 percet vesz igénybe, amelynek költségei őt terhelik.

A vasúttársaság azzal érvelt még, hogy a fenti rendelet csupán arra kötelezi a közszolgáltatót, hogy a mozgáskorlátozott utasok számára is ugyanolyan áron nyújtsa a szolgáltatást, mint a mozgáskorlátozott utasoknak. Továbbá arra is hivatkozott, hogy a nem mozgáskorlátozott utasoknak is többletköltséget jelent a menetjegy megvétele, ha például interneten keresztül rendelik meg a jegyet vagy a vasúti pénztárhoz való odautazás is adott esetben költségekkel jár. A helyi tarifával működtetett

telefonszámon történő előzetes regisztráció pedig azért nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét, mivel a csoportosan utazóknak is hasonló módon szükséges regisztrálniuk. Végezetül azt hangsúlyozta, hogy a vasúti törvény szabályai értelmében 2013. január 1-ig kell megteremtenie az egyenlő esélyű hozzáférés feltételeit, amely határidő még nem járt le.

A Egyenlő Bánásmód Hatóság 2011. december 19-én kelt határozatában megállapította, hogy a MÁV-Start Zrt. kérelmezővel szemben fogvatékosságával összefüggésben megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, mivel a vasúton történő utazás előzetes telefonos bejelentését nem ingyenes zöld számon tette lehetővé, továbbá a szegedi és kecskeméti állomásokon rendelkezésre álló emelőberendezéseket személyzet hiányában nem működtette.

Az EBH az eljárás alá vont számára előírta, hogy szüntesse meg a jogsértő állapotot a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül, elrendelte továbbá a határozatának kilencven napra történő nyilvános közzétételét a www.egyenlobanasmod.hu honlapon.

A bíróság álláspontja egyeztet az EBH döntésével

A MÁV-Start Zrt. nem értett egyet a hatóság döntésével, így kereseti kérelmet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz (*jelenleg Fővárosi Törvényszék – a szerk.*), kérve a határozat hatályon kívül helyezését. A testület 2012. szeptember 25-én hirdetett ítéletet az ügyben, amelyben elutasította a társaság keresetét. Döntését azzal indokolta, hogy a sérelmet szenvedett fél jogosult megválasztani, hogy panaszát az EBH vagy egy külön törvény által feljogosított másik közigazgatási szerv bírálja el. Erről a sérelem időpontjában az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény rendelkezett, tehát a hatóságnak volt hatásköre eljárni az ügyben.

A kereseti kérelmet érdemben elbíráló részben a bíróság az alábbiakat emelte ki:

- A helyfoglalás a mozgáskorlátozott utasok számára nem egyszerűen a helyjegy vagy pótjegy regisztrálását jelenti, hanem a kerekesszékek méretére és az utas egészségi állapotára vonatkozó kérdéssor megválaszolását is, amelyet minden egyes utazás előtt szükséges megtenni. Márpedig ez a mozgásukban nem korlátozott utasokat nem terheli, így egyértelműen hátrányt szenvednek a mozgáskorlátozott utasok a regisztrációval, hiszen velük fizettetik meg az utazás előkészítésével kapcsolatos mintegy 20 perces telefonálás költségeit.

- A bíróság álláspontja szerint nem kifejezetten az emelőberendezések működtetésére képes személyzet hiányával valósul meg a jogsértés, hanem azáltal, hogy egyéb módon nem történt segítségnyújtás a mozgáskorlátozott kérelmező számára az utazás lehetővé tétele érdekében. E körben a bíróság figyelembe vette a kérelmező bíróságon tett nyilatkozatát arra nézve, hogy léteznek olyan vasúti kocsik, amelyekbe emelőberendezés igénybevétele nélkül is fel tud jutni, míg előfordult olyan eset is, hogy a gépi erővel működtetett berendezés híján a vasúti személyzet segített neki feljutni a vagonba.

- Végezetül kiemelte a bíróság, hogy a MÁV-Start Zrt. által hivatkozott EK rendeletben megfogalmazásra került az is, hogy a fogyatékos személyek számára a többi utaséhoz hasonló lehetőséget kell biztosítani a vasúti utazásnál, hiszen ezeket az embereket is megilleti a szabad mozgáshoz, a választás szabadságához és a megkülönböztetés-mentes bánásmódhoz való jog.

A bíróság álláspontja szerint a MÁV-Start Zrt. nincs elzárva attól, hogy akár napi vagy heti ügyeleti beosztással más munkakörben dolgozó munkavállalói a csökkent mozgásképességű utasok vasútállomáson történő megjelenésekor – kérésre – azonnali segítséget nyújtsanak, az emelőberendezéssel rendelkező állomásokon pedig akár a személyzet átcsoportosításával, akár humán erőforrás képzésével biztosítsák azok működését.

Rokkantsági felülvizsgálaton hátrányosan különböztették meg a látássérültet

A szakigazgatási szerv nem engedélyezte segítő, kísérő személy jelenlétét

Látássérültek érdekképviselői csoportja közérdekű igényérvényesítés keretében nyújtotta be panaszát az EBH-hoz egy hatósági jogkört gyakorló szervezettel szemben, mivel az egy súlyosan látássérült és mozgássérült személy rokkantsági felülvizsgálatán nem engedélyezte a személyi segítő részvételét, így a panaszos nem tudta megfelelően érvényesíteni az érdekeit.

A közérdekű igényérvényesítő szerint fennállt a közvetlen veszélye annak, hogy a hátrányos megkülönböztetés személyek pontosan meg nem határozható nagyobb csoportját érinti, ugyanis azon személyeknek, akiknek látási fogyatékoság miatt fogyatékosági támogatást, illetve vakok személyi járadékát folyósítanak, nagy részét érinti a rokkantsági felülvizsgálat.

Fotó: rE

Képünk illusztráció

A hatóság a rendelkezésre álló nyilatkozatok alapján eljárást indított a bepanaszolt szervezettel szemben, egyben tár-

gyalást tűzött ki, majd a felek közös kérelmére az eljárást 60 napra – a felek közötti egyezségkötés céljából – felfüggesztette.

A felek a rendelkezésükre álló idő alatt a megállapodás tervezetét kidolgozták és egyezséget kötöttek. Az eljárás alá vont rehabilitációs szervezet vállalta, hogy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot.) előírásait figyelembe véve biztosítja a látássérült (vak, aliglátó, gyengénlátó, halmozottan fogyatékos, siketvak) igénylők részére kísérő személy jelenlétét az elvégzett vizsgálatok során.

Kötelezettséget vállalt arra, hogy biztosítja a vizsgálatra történő bekísérés, az arra való felkészülés, az öltözés, valamint a vizsgálatot követő tevékenységhez kísérő személy jelenlétét. Ugyanakkor az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény értelmében a szenzitív adatok, úgy mint a személyazonosító és egészségügyi adatok, a bemutatott egészségügyi dokumentáció és anamnézis felvételénél – amennyiben a vizsgálat lefolytatását nem zavarja vagy akadályozza – a kísérő személy kizárólag az igénylő beleegyezése esetén lehet jelen. Ez esetben az igénylő beleegyezését külön okiratba kell foglalni.

A bepanaszolt továbbá vállalta, hogy az egyezség jóváhagyását követő öt hónapon belül a felülvizsgálatra történő megjelenésről szóló végzésben az igénylők

számára kiemelt jelentőségű adatokat – úgy mint a felülvizsgálat időpontja és helyszíne – jól láthatóan, a törzsszöveghez képest nagyobb betűmérettel tünteti fel.

A szakigazgatási szervezet fontosnak tartotta, hogy szakmai konzultáció alkalmával külön felhívja a rehabilitációs társ-szervek figyelmét a vak és gyengénlátó igénylők vizsgálatával szemben támasztott követelményekre. Ennek keretében

a látássérült személyek felülvizsgálata során követendő speciális eljárásokat, teendőket, a segítségnyújtás módját módszertani levélben közli a rehabilitációs szervekkel. A tárgyban elkészített és a rehabilitációs szakértői szervezetnek megküldendő módszertani levelet pedig a kérelmező érdekképviseleti csoportnak is tájékoztatásképpen megküldi.

Egyenlő bánásmód – mindenkit megillet!

**Forduljon az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz,
ha hátrányos megkülönböztetés éri!**

Telefon: + 36 (1) 795-2975

**Tájékozódjon jogairól és jogorvoslati lehetőségeiről
megyei ügyfélszolgálatainkon!**

Országos egyenlőbánásmód-referensi hálózat

www.egyenlobanasmod.hu/tamop

„Panaszbeadványok alapján folytatunk vizsgálatot”

A kérelmek befogadhatósága az EBH gyakorlatában

Az egyenlő bánásmód követelménye másképpen a hátrányos megkülönböztetés tilalmát jelenti. Az Egyenlő Bánásmód Hatóság (EBH) az az országos hatáskörű, autonóm közigazgatási szerv, ahová ilyen esetekben a panaszosok fordulhatnak. Dr. Gregor Katalinnal, az EBH Hatóság és Jogi Főosztályának vezetőjével a kérelmek befogadhatóságáról és az elmúlt évek tapasztalatai mentén a jellemzőbb panaszokról, tendenciákról beszélgettünk.

Mely területeken fordul elő leginkább, hogy az emberek a diszkriminációra felkapják a fejüket és tollat, billentyűzetet ragadva, jelzik azt?

Érkezett már álláshirdetést kritizáló észrevétel, ami korhatárt tartalmazó vagy a vidéki jelentkezőket eleve kizáró felhívást kifogásolt. Volt, aki a látássérült szomszédját ügyintézés közben látva háborodott fel a diszkrimináló szolgáltatáson. Ebben az esetben az ügyfél a tértivevényes postai küldeményt nem tudta átvenni a lakásán, mivel fogyatékossága miatt akadályoztatva volt az aláírásban. Olvastam már ingerült levelet az új Munkatörvénykönyvének anyákat érintő szabályainak változásával kapcsolatban, illetve a nyugdíjrendszer átalakításának negatív következményeit is sérelmezték már nem egyszer.

Bárki kezdeményezhet eljárást, aki úgy gondolja, hogy sérül az egyenlő bánásmódhoz való joga?

Igen, a hatóság főszabályként kérelemre jár el, de csak a sérelmet elszenvedő fél kérelmére. A sértett levélben, személyesen és telefonon is felkeresheti a hivatalt. Gyakran fordulnak hozzánk olyanok, akik úgy vélik, hogy diszkriminatív gyakorlatot tapasztalnak a környezetükben. Bár egyéni panaszosok kvázi közérdekű bejelentésére nem tudunk vizsgálatot indítani, de társadalmi és érdekképviselői szervezetek közérdekű igényt érvényesíthetnek, vagyis a jogaikban sértett személyek és csoportok védelmében kezdeményezhetnek eljárást.

Fotó: sap

Képünk illusztráció

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény alapján mely szervezetek minősülnek társadalmi és érdekképviselői szervezetnek?

Ebktv. 3. § e pontja szerint az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvény szerinti civil szervezet, amelynek alapszabályában, illetve alapító okiratában a szervezet céljai között a védett tulajdonság pontos meghatározásával körülírt hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése vagy a védett tulajdonság pontos meghatározásával körülírt emberi és állampolgári jogok védelme szerepel, valamint az adott nemzeti és

etnikai kisebbség tekintetében a kisebbségi önkormányzat, továbbá a munkavállalók anyagi, szociális és kulturális, valamint élet- és munkakörülményeivel összefüggő ügyeiben a szakszervezet.

Nézzük a problémás beadványokat. Előfordul, hogy konkrét sérelmet tartalmazó panasz érkezik, de névtelenül?

Igen, ilyen is van. A levélíró nem szeretné elárulni a nevét vagy attól fél, hogy hátránya származik abból, ha valakit bepanaszol. Ez érthető is, azonban tudni kell, hogy az EBH eljárása a közigazgatási hatósági eljárásokról szóló törvény (Ket.) eljárásjogi normái alapján folyik. Névtelen bejelentők panaszai, illetve konkrétan meg nem nevezett (be nem azonosítható) ellenérdekű felek esetében nem tudunk eljárást indítani.

Illusztráció: racialorg

Senki nem kérhet anonimitást?

Eljárást kezdeményező ügyfélként – aki vizsgálatot szeretne – ez fogalmilag kizárt. A tanúk kérhetik adataik zártan való kezelését, ők személyazonosságuk felfedése nélkül tehetnek ily módon vallomást. Ez esetben a hatóság a nyílt tárgyalástól független időpontban és helyen hallgatja meg őket, majd kivonatot készít az általuk elmondottakról; ezt ismerheti meg a másik fél.

Mi történik akkor, ha nincsenek konkrétumok egy szabályosan benyújtott panaszban, de az látszik, hogy sérelem és védett tulajdonság igen?

Amennyiben nem áll elég információ a kérelmező rendelkezésére ahhoz, hogy a valószínűsítésnek eleget tegyen, nem tudunk érdemben vizsgálni. Épp ezért hiánypótlás keretében kérjük, hogy szolgáltasson még részletekkel, csatoljon iratot, nyilatkozzon bizonyos körülményekről, jelöljön meg szem- és fültanúkat stb.

Ha nem reagál vagy nem tud válaszolni, a vizsgálat meghiúsul, az eljárás vagy megszüntetésre kerül, illetőleg az alaptalan kérelmet elutasítjuk. A Fővárosi Bíróság – ma Fővárosi Törvényszék – több ízben kimondta már jó néhány határozatunk felülvizsgálata tárgyában lefolytatott közigazgatási perben, hogy nincsenek nyomozati jogosítványaink: nem tudjuk felkutatni első körben sem az ellenérdekű felet, illetve nem végezhetjük el mi a valószínűsítést a kérelmező helyett. Tehát ez a panaszos feladata! Ha ezt teljesíti, megindulhat az eljárás.

Mennyire irányadó egy-egy EU-s jogeset a mindennapi munkátok során?

Egy példával próbálok válaszolni. A *Galina Meister v Speech Design Carrier Systems GmbH* ügyében (C-415/10.) az Európai Bírósághoz fordultak előzetes döntéshozatal iránti kérelem (ítélet 2012. április 19-én született).

Ez az eset arról szól, hogy a panaszt nem vették fel egy álláshelyre, amelynek a kiírás alapján maximálisan megfelelt. Az állította, hogy ez a nevéből, életkorából, neméből adódó előítélet miatt van, tehát etnikai, kor- és nemi alapú diszkriminációt feltételezett az elutasítás hátterében. Bíróságra ment azzal, hogy volt egy álláshirdetés, az arra beküldött önéletrajza, valamint a végeredmény, miszerint be sem hívták interjúra. A feltevése az volt, hogy ez származása, kora, neme miatt történt. Mondanom sem kell, ez tipikus panasz idehaza is.

A német bíróság számára nem volt világos az antidiszkriminációs irányelvek értelmezése, így kérdést intézett a luxemburgi székhelyű Európai Bírósághoz (EB): *ilyen esetben kötelezhető-e a munkáltató bizonyos kérdésekben történő felvilágosítás adására? Lehet-e arra kötelezni, nyilatkozzon, alkalmazott-e másik pályázót, és ha igen, mely feltételek alapján, milyen végzettséggel?*

A rövid válasz: nem.

Vagyis az EB határozottan kimondta, első lépésben annak a személynek kell valószínűsítienie azokat a tényeket, amelyekből közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetésre lehet következtetni, aki úgy ítéli meg, hogy vele szemben nem tartották tiszteletben az egyenlő bánásmód elvét.

Igen, és a másik félnek csak a második lépésben, vagyis kizárólag akkor kell bizonyítania, hogy nem sértette meg a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, ha a fent említett személy bizonyította az ilyen tényeket, azaz „*megkülönböztetés vélelmezését lehetővé tevő bizonyítékot szolgáltat*”-ott. Megerősítés tehát számunkra, hogy a valószínűsítés igenis komolyan kell venni, mert ez a garanciája annak, hogy nyilvánvalóan alapítatlan kérelmekkel ne foglalkozzunk, és ne legyen parttalan a jogterület. Vagyis az unió bíróságának jogértelmezése a mi gyakorlatunkra is hatással van. Ismernünk kell az irányvonalakat, hogy minél adekvátabb módon alkalmazzuk az Ebktv.-t, amelyet természetesen már az EU-s követelményekkel összhangban alkottak meg.

Ha jól értem, akkor például, ha valakit sérelem ér egy munkahelyen és az emberi méltóságát sértő gyakorlatot tapasztal; csak abban az esetben kezdeményezheti az EBH vizsgálatát, ha annak hátterében az Ebktv.-ben felsorolt védett tulajdonságok egyikét feltételezi, és erre utaló „jeleket” is meg tud nevezni.

Pontosan. Így *valószínűsítienie kell*, hogy a sérelmezett gyakorlat hátterében a védett csoportokhoz való tartozás áll. Például „*azért vonták meg a vezetői megbízásom, mert elmentem szülni*”. Vagy: „*egyértelműen az volt a baja a főnökömnek velem, hogy meleg vagyok, és ezért bocsátottak el*”. Sorolhatnám még; „*semmi panasz nem érkezett a munkámra addig, amíg ki nem derült, hogy a szakmai érdekképviselőt aktív tagja vagyok*”; „*amint megtudták, hogy nagycsaládos apuka vagyok, kikezdték velem az egyedülálló, szingli kollegáim a csoportvezetőm szeme láttára*”.

Itt kell megjegyeznünk, hogy önmagában a védett tulajdonsággal való ren-

delkezés nem alapozza meg a jogsértést.

Attól, hogy valaki nő vagy ötvenöt év feletti munkavállaló, nem biztos, hogy ezzel összefüggésben éri a hátrány (hanem mert például nincs meg a megfelelő végzettsége, tapasztalata az előléptetésre), amit sérelmez. Előfordul, hogy egy megváltozott munkaképességű dolgozó is lehet szakmailag alkalmatlan, és ekkor nem a fogyatékoságára tekintettel bocsátják el, amit esetleg sérelmezett. Ugyanígy az évek óta lakbérhátralékot görgető önkormányzati lakást használó cigány családot sem egyértelműen azért lakoltatják ki, mert ehhez a nemzetiséghez tartozónak vallják magukat.

Mi az az ismerv, amiből első olvasatra látszik, hogy egy panasz kivizsgálása egyáltalán nem a hatósághoz tartozik?

Talán két részre bontanám. Az egyik, amikor egyáltalán nem hátrányos megkülönböztetés a tárgya. Volt, aki az előzetes le tartóztatás, mint jogintézmény visszasságairól írt a börtönből: milyen embertelen, ésszerűtlen, és a gyakorlat mennyire nem követi a valóságot. Van, aki segítségünket szeretné kérni abban, hogy ártatlansága bebizonyosodjon a bíróságon, mert szerinte tévesen ítélték el.

A második, amikor valamiféle megkülönböztetés történt, azonban az nem hozható összefüggésbe az Ebktv.-ben rögzített védett tulajdonságok egyikével sem. A törvény olyan célcsoportokat véd, amelyekről a jogalkotó úgy gondolta, hogy összetársadalmi szinten a leggyakrabban áldozatai az előítéleteknek. Anyák, fogyatékos személyek, bizonyos vallási csoportokhoz tartozók, 55 év feletti vagy pályakezdő munkavállalók stb. Azt kell mondjam, hogy akit nem ezen csoportokhoz való tartozása miatt ér sérelem, jogi értelemben nem diszkrimináció áldozata.

Az utóbbi kapcsán milyen „más típusú” megkülönböztetésre lehet gondolni?

Tipikusnak mondható sérelmek az ellenszenv, a féltékenység és a rosszindulat, amiknek oka lehet a megromlott munkahelyi viszony a munkatársak vagy a vezető és beosztott között.

Előfordulnak olyan típusú panaszok, amikor a jegyző tevékenységét sérelmezi,

arra hivatkozva, hogy „keresztbe akar tenni valakinek”, mert például a szomszédok közül van, akinek kedvezőbben bírálja el a birtokügyi kérelmét vagy az engedélyeztetési eljárást „elhúzza”, mert személyes konfliktusa van az érintett családjával. Gyakoriak az oktatási intézményekben a tantestületi harcok, az igazgatóval való jó-rossz viszony, ami mind kihatással van a mindennapos munkavégzésre, és megkülönböztetés is valahol a köznap értelemben. De a legtöbb esetben nem az Ebktv. alapján. Ilyen kategóriák még a „kivételezés”, a „potyautasság” (kapcsolati tőkén alapuló munkához jutás) a munkahelyeken vagy szolgáltatások igénybevétele kapcsán.

A tisztán munkajogi sérelmekkel – legyen az tanulmányi szerződéssel kapcsolatos panasz, munkaidő-kedvezmény kiadásával összefüggő vita – ugyancsak nem tudunk foglalkozni, azok a munkaügyi bíróságra tartoznak.

Mi lesz azzal a panaszossal, aki rossz helyen keresi az igazát?

Ha e-mailben keres meg minket, írásban tájékoztatjuk, hogy mi a hatóság feladata, mivel foglalkozunk, és próbálunk irányt mutatni, melyik szerv, hatóság az, aki – velünk ellentétben – esetleg segíthet jogorvoslatot szerezni a felmerült panasszal kapcsolatban. Amennyiben szabályosan benyújtott, írásbeli kérelemről van szó, akkor érdemi vizsgálat nélküli elutasító végzést kell hoznunk.

Vannak olyan tipikusnak mondható területek, ahonnan számos panasz érkezik, azonban az EBH érdemben nem tud velük foglalkozni?

Gyakoriak az állasközvetítéssel kapcsolatos kérdések, főleg megváltozott mun-

kaképességűek relációjában. Egy hátrányos megkülönböztetések kivizsgálására szakosodott független hatóság nem tud ebben segíteni, hivatalos kapcsolataink erre a célra nincsenek.

A közelmúltban néhány nyugdíjasházból érkezett panasz: a lakók a gondnok vagy az önkormányzati kapcsolatfenntartó mentalitását, hozzá nem értését panaszolták, mint időskori nyugalomuk megzavaróit. Hasonlóképpen a devizahitelek bankokkal szembeni panaszai is kívül esnek hatáskörünkön.

Ne feledjük, minden diszkriminációs jog-sérelem emberi jogi jogsérelem, de nem minden emberi jogot sértő gyakorlat diszkrimináció!

Milyen eszközök alkalmasnak arra, hogy az emberek egyre tudatosabban álljanak ki magukért?

Eseteket, példákat kell mutatni nekik cikkekben, szakmai konferenciákon, érdekképviseleti és civil rendezvényeken, hírlevelekben, rádió- és tv-műsorokban arról, hogy a korábban már lefolytatott vizsgálatokban, esetekben mit lehetett elérni. Mivel fontos tudni, mikor hová kell fordulni egy-egy panasszal, világosan kell kommunikálni a hatóság működését és jogkörét is. Ez magában foglalja azt is, hogy el kell fogadni, mit lehet nyerni, veszteni egy eljárással. Mi megtesszük a magunkét, a másik oldalon a jogsérelmet elszenvedők állnak, akiket csak arra tudok buzdítani, hogy keressenek minket.

A szerző 2012 augusztusáig a hatóság munkatársa volt, jelenleg a CEU PhD hallgatója.

Az itt közölt részlet Kecskés Boglárka, a budapesti Adu Rahn Vállalkozói Szak-közép- és Szakiskola és Két Tanítási Nyelvű Szakközépiskola és Gimnázium diákjának novellájából való. Az írás a 2010-es Fiatalok a diszkrimináció ellen című ifjúsági akciónk irodalmi kategóriájára beküldött díjazott pályamunka. Teljes terjedelmében a honlapunkon olvashatják: www.egyenlobanasmod.hu/tamop.

Majd holnap

Ébresztőórám halk, dallamos hangja ébreszt fel. Álmosan nyújtózva dőlök az oldalamra, és pontosan tudom, hogy hat óra harminc perc van. A nap bágyadt sugarai halványan derengenek be a redőnyöm résein, fénye, ahogyan kinyitom a szememet, egyáltalán nem bántó. Mi több, egészen jó hangulatra derít a szép idő, s szinte kedvet kapok arra, hogy kiugorva az ágyból nekivágjak a nagyvilágnak. (...)

Ajkamról azon nyomban lehervad a mosoly, tekintetem elkomorul, s mintha még a napsugarak is élettelenül világítanának be a szobámba. Iskolába kell menni, megint... *közéjük*.

Torkomat összeszorítja a már oly jól ismert kellemetlen érzés, a nem akarással kevert pánik érzete. Tagjaimból kiszáll minden erő, s újfent az órára pillantok. Hat óra harmincöt perc. Hová is akartam rohanni? Bőven ráérek még kimozdulni innen...

Kifulladásra, zihálva érkezek meg a megállóba. Elégedetten kifújom magam, utána a zsebembe kotorva halászom elő mobiltelefonomat. Idegesen konstátálom, hogy alig fél óráam maradt beérni. Nem igaz, jöjjön már a busz! (...)

Illusztrációk: *lylyen*

Feszültségem egyre nő, képtelen vagyok egy helyben megállni. Hátracsapom a válltáskámat, s széles léptekkel kezdek körbe-körbe sétálni, ezzel is elűtve a időt, hogy kevesebbet kelljen rágondolnom. Gyűlölök elkésni. Nem csak a mulasztás miatt... Hanem mert, akkor az egész osztály szeme láttára kell bevonulnom a terembe. Nem akarok feltűnést kelteni a jelenlétemmel... Pláne nem önként. Mintha csak odadobnám magam az

éhes ragadozók elé, hogy kényükre-kedvükre szaggassanak szét. Miért nem keltem fel előbb?

Lábaim maguktól visznek az iskola felé, fejemben egymást kergetik a negatív képzetek. Tudom, hogy már elkéstem. Igaz, csak pár percet, de ez is elég ahhoz, hogy már megint kitegyem magam a nyilvános szereplésnek.

Mély sóhajjal lépek be az intézmény kapuin, s leszegett fejjel, sietős léptekkel haladok a kijelölt osztályterem felé. Mikor odaérek, megtorpanok. Lopva pislanatok körül, aztán fületem az ajtóra tapasztom. Mind bent vannak, az óra már rég elkezdődött. Ingerülten ajkamba harapok, úrrá lesz rajtam a tanácstalanság. Most mit tegyek? Tudom, hogy azon nyomban mindenki rám figyelne, és rögtön el is kezdődne a tortúra. Ha nem muszáj, nem akarom már ilyen korán

reggel elkezdni. De itt kint sem maradhatok. Muszáj bemennem. Nem merek.

Reszketeg sóhaj hagyja el ajkamat, s ellépek az ajtótól. Megigazítom a vállamon a táskát, újra körbenézek a kihalt folyosón. Egy árva pisszenést sem hallok. Nagyot nyelek, s elindulok a mosdó felé. Egy óra nem a világ... Kihúdom ott. Aztán, majd ha kicsengettek, feltűnés nélkül átlógok a másik terembe. Senki sem fog észrevenni.

Úgy teszek, ahogyan elterveztem. Bevackolom magam a női mosdó egyik fülkéjébe, magamra csukom az ajtót. Lehajtom az ülőkét, letelepszek rá. Mobilomra tekintve veszem tudomásul, hogy harmincöt perc maradt még az első órából. Talán mégis bemehettem volna, ez rengeteg idő... Nem. Egyszerűen nem merek. Inkább itt maradok.

Mindkét kezemmel térdemre könyökölök, s tenyerembe temetett arccal várom, hogy leteljen az idő. Most bezzeg... Csigalassúsággal vánszorog. (...)

Váratlanul ismerős, kellemetlen nevetés üti meg a fületem a hátam mögött, s összevissza. A már megszokott, félelemmel kevert düh érzetével a mellkasomban tekintek hátra, szívem torkomban dobog. Vanda gúnyos mosollyal az arcán néz vissza rám, s a mellette álló Misi fülébe súg valamit. Mind a ketten felkacagnak rajta, s elhaladtukban jól megnéznek maguknak. Mikor ez megtörténik, kapkodva összeszedem holmijaimat, s elindulok a következő órák felé.

(...) – Miért nem szállsz le végre rólam? Mi bajod velem? Mi a fenéért nem hagysz nekem békét, miért?! – Hangom

minden egyes szavammal erősödik, a végén szinte már kiabálok:

– Miért bántasz örökké?

– Mi? De hát én nem is bántalak! – kerekedik el Vanda szeme, és én megdöbbenek. Mi van? – Mikor bántottalak? Én csak viccelek, hiszen mindenkivel ezt csinálom! Bántottam én a Kingát valaha? – néz oldalra újfent, Misi megrázza a fejét.

– Mindenkivel ilyen a viselkedésem, csak mások nem veszik magukra. Mások felfogják, hogy ez csak vicc. – Vanda teljesen higgadt, lassan magára talál első meglepetéséből.

– Szerintem ez egyáltalán nem humoros – mondom csendesen. – És szerintem normális ember nem tekinti értelmes viselkedésnek a hozzáállásodat.

– Tudod, nem kéne ilyen gyávának lenned, ha ennyire rosszul érzed magam. Ha megmondanád, abbahagynám. Ha szótál volna, hogy ez neked nem esik jól, nem folytattam volna. És más se.

– Aha, hogyne – húzom fel az orrom sértődötten, nem akarok hinni neki. Nem is fogok. Úgysem tudná abba hagyni.

– Ne hidd, ha nem akarod. De akkor nem folytatom tovább.

– Meglátjuk – dörmögöm abszolúte pesszimistán.

– És lehetnél nyíltabb, akkor talán nem néznének különnek és befogadnának. De, tulajdonképp nekem teljesen mindegy,

hogy mit teszel – azzal Vanda magára kapja a táskáját és a barátaival együtt magamra hagy. Egyedül maradtam a teremben.

Komolyan ez lenne mindenkinek a baja? Ez lenne az, amiért kinéznek maguk közül? De hát ez abszurdum. Én mindig is ilyen voltam, kicsit zárkózott, de azért barátságos, ha úgy közelednek felém. Arról nem tehetek, hogy bizonytalan vagyok. Hogy kérheti, csak így, ilyen egyszerűen, hogy 17 év után változzak meg?

És ha tényleg csak ennyi kellene? Nem hiszem el...

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszachenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.